

Bene Zoltán RÓZSASÁNDOR ÉS A TITKOS TISZTÁS

Panzasándor tenyeréből ellenzőt formált a szeme fölé, s már látta is a Szent Dömötörről elnevezett templomnak, ennek az öntéstalajra épített, süllyedő, rozoga székesegyháznak a három ferde tornyát Szeged városának kellős közepén – holott abból a három toronyból emberemlékezet óta csak egyetlen egy tört az ég felé. Csakhogy ama egyetlen, hagymasisakos torony mellé Panzasándor odanézte a másik kettőt is, s ha lehunyta a szemét, azt is látta, ahogy Hunyadi János végigvonul a három torony alatt, egészen az oltár elé. Hunyadi nehéz, csizmás léptei visszhangot vetnek a székesegyházban. Az alacsony, drága méhviasz- és olcsó faggyúgyertyák kormától szürkellő-feketéllő boltívek félhomályában a hadvezér az oltár elé vonul, s ott szent esküvéssel megesküszik, hogy Isten segedelmével visszazavarja az oszmánli törököket Ázsiába. Nem messze tőle komoly tekintetű, páncélos férfiú méltóságteljesen bólint minden szavára, a papok füstölőket lóbálnak, a püspök buzgón osztja az áldást, ajkai szüntelen és hangtalan mozognak. Amíg Hunyadi beszél, Szent Dömötör templomában mindenki érzi az idők fennköltségét. Az egymáshoz préselődő népek lélegzetvisszafojtva fülelnek, el ne mulasszanak akár egy fél hangot is. Amint a hadúr elhallgat, mint sóhaj szakad föl az öröm száz és száz torokból. Hunyadi megindul visszafelé, a templom bejáratánál hórihorgas, búsképű alak várja, letérdepel előtte, meghajtja fejét, kardját a vezér felé nyújtja. Mögötte Panzasándor álldogál félszegen, pohosan, vállán az égimeszelő öles kopjáját egyensúlyozva.

- Le ne ess a lóról, édes cimborám – támasztja meg Panzasándor oldalát Veszelkakoma.
- Elszenderedtél – mosolyog szeretettel Rózsasándor. – Mindjárt Szegedre érünk, el kell válnunk. Holnap hajnalban a Katona Pál tanyáján találkozunk!

Azzal Rózsasándor a lovát ugratta, s magára hagyta két társát. Veszelkakoma sem sokáig halasztgatta a dolgát, búcsút intett Panzasándornak és Szatymaz irányába iramodott a gödröcskés állú és gömbölyű vállú asszonyszemélyhez, akihez a szíve oly igen húzta.

szidalmazva a császárt

Panzasándor elkenődött, hogy egyedül maradt. Nem szerette a magányt. Kedvelt urasága nélkül úgy érezte magát, akár a pók a hálója, vagy a macska a karmai híján. Egy édesbús dallamot dúdolgatva eltűnődött, vajon a Vadembőr fogadóba, a Fehérvörösztebe, netán a Háromkirályba térjen-e be, esetleg a Háromkoronára essen a választása. Végezetül útját az Aranyoroszlán felé vette, ott mindig találni olyan részegeket, akik valamelyik sarokba gubózva, félhangosan szidalmazva a császárt, éltetik a nemzetet. Ott talán még a Tombáczgyerökről is hírt hall, aki az Óperencián túlról érkezett haza, s Veszelkakoma által megmentette őket a Puszták Urának rabságából.

Panzasándor bejárta Szeged városának jónéhány utcáját, terét, míg elérkezett az Aranyoroszlánhoz. Mint rendesen, zsúfoltan találta. Leült a legbenső asztalhoz, icce bort rendelt kancsóban, boros kupát mellé. Kortyolgatni kezdte a nedűt. Minél többet kortyintott, annál lejjebb ereszkedett elnehezült szemhéja.

– Egészségedre, cimbora!

Panzasándor fölriadt az ismerős hangra. Fölpillantott. Csonkaferencz ereszkedett mellé a korcsma asztalához.

kalamajka

– Telepedj csak ide, Csonkaferencz komám – motyogta Panzasándor.

– Úgy hallottam ma reggel valakitől, hogy nyomotok veszett – jegyezte meg Csonkaferencz.

– Az meglehet – hagyta rá Panzasándor. – Viszont mi magunk megvagyunk.

– Ennek örvendezem – bólogatott Csonkaferencz, poharat kért a pincér legénytől, s töltött bele Panzasándor borából.

– Szolgálj ki magad – mondta neki Panzasándor –, s közben mesélj a Tombáczgyerőkről.

– A múltkorjában sokat regéltem néked róla – törölte meg konyha bajuszát Csonkaferencz. – Ámerikában volt, de már hazatért.

- Alkalmasint így eshetett – hagyta rá Panzasándor. – Veszelkakoma tőle tudta meg, hogy kalamajkába keveredtünk. A koma az ő útmutatása alapján sietett a segítségünkre. Így esett, hogy a nyomunk ugyan oda, mi magunk mégis megvagyunk.
- Úgy? – vont a kérdőre bozontos szemöldökét Csonkaferencz.
- Sajnálunk is, hogy te nem tartottál véle.
- Veszelkakomával? Hiszen tartottam volna! Csak éppen a szabadkai vásárban időztem az elmúlt héten – magyarázta Csonkaferencz. – Lovakat adtam el.
- A püspökéit?
- Akkor már nem a püspökéi voltak, amikor eladtam őket.

Panzasándor helyeslően biccentett. Akkor már nyilván nem, gondolta.

- Szóval nem hallottad, hogy miután a Tombáczgyerök hazajött az Óperencián túlról, nemcsak Ámerikáról, de rólunk is mesélt, mi több, figyelmeztette a mi jó cimboránkat, mintha bizony látnok lenne és tudván tudná, mikor jutnak bajba az igazak? – érdeklődött.
- Nem bizony.

Mind a ketten ittak. Hosszú, lassú kortyokban, sokáig. Ádámcsutkájuk úgy szaladozott a torkukon, mintha előkíváncozna a borostás bőr alól.

- Még a szabadságharc idején akadtunk össze azzal a borotvált ábrázatú, orrán kerek szemüveget viselő emberrel, aki olyan szokatlan városi gúnyát viselt, vélekszel-e? – firtatta Csonkaferencz, amint az asztal lapjára koppantotta poharát.
- Rémlik – hagyta rá Panzasándor.
- Azt állította, az Óperencia nem egyéb, mint az Ober Enns, azaz az Enns folyón túli vidék. A legtöbben, köztük mi ketten, elfogadtuk a logikusnak tűnő magyarázatot, Rózsasándor azonban azt mondta...
- Ha azonban én, teszem azt – vágott közbe Panzasándor –, Nurembergából szemlélem a világot, a mi országunk az, ami az Enns folyón túl terül el.
- És ezzel vitatkozni lehetetlen volna – tódította Csonkaferencz.

Panzasándor újabb ibrik boritalért kiáltott, aztán nekiszegezte a kérdést a társának:

- Minden attól függ, honnan szemléljük?
- Viszonylagos a világ – tudálékoskodott Csonkaferencz. – Viszonylag jó nekünk a császár birodalmában, viszont sokkal jobb lenne a magunk országában.
- Álomban a nagy Hunyadi láttam – közölte Panzasándor. – Mielőtt a törökre indult innen, Szegedről.
- Hol van már a nagy Hunyadi! – sóhajtott Csonkaferencz.

A pincér meghozta a bort. Töltöttek, ittak.

- Megkínálnának-é egy pohárkával? – lépett hozzájuk váratlanul egy rókaképű egyén.
- Az attól függ – morgott Csonkaferencz.
- Csakis éntőlem – igazította helyre Panzasándor. – Én fizetek. Én pediglen azt mondom, igyék kend, ha szomjas.

A rókaképű odatolta a poharát, s mialatt Panzasándor telitöltötte, azt suttogta súlyosan:

- A Tombáczgyerök útban van Kufstein felé, vasúton.
- Pandúrsándor csípte fülön? – horkantott Panzasándor.
- Pandúrsándor galád fogdmegjei, úgy hiszem – törölte le a bajuszáról a borcsöppeket a rókaképű, s már odébb is állt.
- Csöbörből esett vödörbe szegény – kesergett Csonkaferencz. – Ámerikában sántára verték, mert szót emelt a nyomorultakért, itthon meg ugyanezért zárják dutyiba.
- De megfizet ezért még Pandúrsándor, népünknek nyúzója, s nekünk ősi ellenségünk! – sziszegte Panzasándor.

Csonkaferencz mintha nem is hallotta volna komája szavait, elmélkedett tovább:

valaki fülbe súgott

- Akárhonnan is tekintünk keresztül az Óperencián, akár onnan ide, akár innen oda pillogunk, mindenhol csak igazságtalanság, gonoszság és baj, tengernyi gond és baj...
- De miként csíphették el a Tombáczgyerököt?
- Óvatlan lehetett.
- Vagy valaki fülbe súgott.
- Hacsaknem.

Mind a ketten komoran bámultak maguk elé.

– Csak nehogy megorrontsa valaki, hogy az én kedvelt uraságom a városba jött bajuszt pödörintetni – motyogta az orra alatt Panzasándor, s egyszerre égetni kezdte ülepét a pad. Odaintette a pincért, kifizette az italt, kérdően tekintett Csonkaferenczre, ám az nemet intett a fejével. Ezek után Panzasándor elviharzott.

Meg sem állt az alsóvárosi kopasz borbélyig, Rózsasándort azonban már nem találta nála. Sebtiben igazítottatott egyet a bajuszán, s máris inalt tovább. Keresztül-kasul bejárta Szeged városát, de sehol nem bukkant nyomára a betyárok legbetyárabbikának. A kétségbeesés szélére sodródott. S ekkor eszébe ötlött a Boszorkánysziget. Ott még nem járt. Nyakába szedte a lábát (hátasát a város szélén hagyta, i smerősnél), s meg sem állt a boszorkányok szigetéig. Bátran behatolt a sűrűn sűrű növényzet közé, amely ezt a szigetnek nevezett, valójában félszigetszerű képződményt borította. A titkos tisztás felé tartott, ahol korábban néhányszor megbújt már kenyeres pajtásaival Pandúrsándor bérencei elől. Kis híján el is érte úti célját, mikor egy vasmarok ragadta meg a grabancát.

- Rózsasándor, kedvelt uraságom! – sóhajtott föl megkönnyebbülten.
- Csörtetsz, akár a vadkan – mondta az elmés, nemes paraszturaság. – Azt hittem, pandúrsándorok törnek ránk.
- Hát nem egyedül vagy?

titkos tisztás

Rózsasándor nem válaszolt, elindult a titkos tisztás felé. Panzasándor a nyomában. A titkos tisztás kellős közepér pislá lángú tűz égett, a tűz mellett sovány alak kuporgott. Ahogy az érkezők felé fordította ábrázatát, Panzasándor nyomban megpillantotta a fél szemét takaró kötést.

- Istenemre, a Tombáczgyerök! – esett le az álla.
- Szalonnázz velem egyet, jó Panzasándor – villantott rá egy bágyadt mosolyt a félszemű.
- De hát hogyan? – kérdezte Panzasándor, miután a tűz mellé telepedett. – Az Aranyoroszlánban összefutottam Csonkaferencz kománkkal, ő úgy tudta, Kufstein felé dőcög veled a vonat.

– És bizony jól tudta – zötytyent melléjük Rózsasándor is.
– Szerencsémre Savanyújóska kománk éppen betoppant az alsóvárosi kopasz borbélyhoz, mikor Rózsasándor végzett bajusza pödörítettésével...
– Savanyújóska a Szépmenykópistától hallotta, hogy a vonat, amivel ezt a gyerököt vinnék a karcerba, Szatymaznál vesztegel – vette át a szót Rózsasándor. – Szépmenykópista részeg volt ugyan, mint a csap, de még soha életében nem beszélt valótlanúságot, kivált mikor nem is ő maga szólt, de az ital beszélt belőle, úgyhogy elmentem a lovamért. Útközben egyet kölcsön vettünk Savanyújóska komának is, aztán elvágattunk Szatymazra. Megkerestük Veszelkakomát. Ráállt rögvest, hogy segít, bár morgott erősen, mivel éppen nekilátott volna behatóbban tanulmányozni a szívének oly kedves szatymazi asszonyszemély gömbölyű vállait. Hogy maradjon elegendő ideje a studírozásra, sietősen a vasúthoz ügettünk, gyorsan megneveltük Pandúrsándor kurafi szolgálót, szájukat kipecskeltük, kezüket hátrakötöttük, lábukat megbéklyóztuk, s már hoztuk is ezt a gyerököt magunkkal. Veszelkakoma legott visszatérhetett a vizsgálódásaihoz, Savanyújóska kománk meg úgy döntött, mégsem szolgáltatja vissza a lovat a pohos alsóvárosi gazdának, akitől elhoztuk, van annak másik ügyis, szóval inkább elporoszkált Kecskemétnek. Mi meg, a gyerök meg jómagam, ide jöttünk, megpihenni kissé. Az éjjel kifújja magát a barátunk, az addigra kijózanodó Szépmenykópista meg hajnalban elviszi a határra, délre, hogy a török birodalmon keresztül olyan helyre jusson, ahol békében élhet. Ennyivel tartozunk neki. Túl sok baj érte szegényt, ideje egy kis nyugalomnak. Nem való mindenkinek a mi világunk.

A Tombáczgyerök lesütött szemmel, némán falatozott, mintha nem is róla volna szó. Olykor-olykor fölszisszent, mivel Pandúrsándor béresei erősen helybenhagyták. Panzasándor ügyet sem vetett a kiszabadítotttra, ő csupán elismerő áhítattal bámulta a szabadítót, kedvelt uraságát, egyéb nem fért a fejébe, más nem köthette le a figyelmét. Nincs még egy ilyen vitéz, gondolta ámulattal, de nincs ám – beleértve a nagy Hunyadit és az álmait uraló hórihorgas férfit is, sem Óperencián innen, sem azon túl, akárhonnán is nézzük.

